

Sõiduki juht

Juhiomadusi mõjutavad oskused (kogemused), juhi vanus, tervislik seisund ja juhi iseloom.

Ümbritseva tajumine: suurema osa informatsioonist saab juht nägemise kaudu (80%), veel saab juht informatsiooni kuulmise, haistmise, kompimise ning liikumise ja tasakaalu tunnetamise kaudu.

Reageerimine (aeg 0,5-2,0 sek) võib avalduda liht- või liitreageerimisena. Sõiduki poolt juhi reageerimise ajal läbitav teekond.

Juhi nägemise väli. Staatilises olekus on inimese nägemise väli 180° . See koosneb terava nägemise väljast ($3-10^\circ$), keskmise teravusega nägemise väljast (90°), ülejäänud on ebatäpne nägemise väli. Sõiduki liikumisel inimese nägemise väli muutub. Mida kiiremini sõiduk liigub seda kitsamaks muutub nägemise väli.

Eseme nägemine. Eseme sattumisel juhi vaatevälja tuleb selle tajumiseks määrata selle värv, vorm, suurus ja nimetatud tunnuste alusel saab juht hinnata, millega on tegemist. Teel paiknev ese.

Silma ehitus. Silma võrkkestas on kahte sorti valgustundlikke rakke – kolvikesed ja kepikesed.

Kolvikesed töötavad hea valgustuse juures, tajuvad vormi ja värvi ning asetsevad rohkem silma keskosas (terava nägemise väljas).

Kepikesed ei taju värvi, kuid tajuvad paremini liikumist ja asetsevad enamasti terava nägemise väljast väljaspool.

Silma reageerimine valgusele. Reageerimise kiirus, pimestumine.

Pilguheit kõrvale. Pilguheit kõrvale koosneb silma pööramisest, pilgu kinnistumisest, silma tagasipööramisest ja kinnistumisest. Selleks kulub aega 0,5-1,5 sek. Peeglisse vaatamisel kuni 2 sek. Kui pika vahemaa läbib sõiduk selle aja vältel?

Kiiruste tajumine. Selleks on vajalik ruumiline taju ja dünaamiline silmamõõt. Vajalik eesliikva sõiduki ja vastuliikuja kiiruse ja kauguse hindamiseks. Kõige lihtsam on sõiduki kiirust hinnata küljelt. Kaugemal, kui 300m on sõiduki kiiruse hindamine praktiliselt võimatu.

Ebatäpsusi kauguse ja kiiruse hindamisel võib esineda halva nähtavuse korral (vihm, lumesadu, udu jms) korral, kus esemed võivad tunduda kuni kaks korda kaugemal tegelikust. Kiiruste hindamist takistavad liikuvad esemed nagu klaasipuhastajad.

Juhi iseloom. Kuigi teatud iseloomuomadused aitavad autoga paremini toime tulla, paistavad liikluses silma rohkem negatiivsed jooned. Liikluses ei muutu ükski juht iseloomult paremaks, vaid osa juhte suudavad alla suruda oma iseloomu negatiivseid jooni ja emotsioone.

Joobeseisundis juhtimine. Joobes juht suudab teha vähem tähelepanekuid ja nende hindamise aeg pikeneb. Hea meeoleolu tõttu muutub juht ülemeelikuks ja kontrollib juht oma tegevust vähem. Joove mõjub erinevatele inimestele erinevalt. Liikluses on eriti ohtlik kõrgendatud meeoleolu ja sellega kaasnev ohutunnetuse vähenemine. Raske joobe puhul võivad esineda taju häired.

Mõnikord võib liikluses osutada joobeseisundist ohtlikumaks joobele järgnev üleminekuseisund. Seega ei oma tähtsust rooli istumisel mitte ainult alkoholi joobe tunnuste (lõhna) kadumine vaid ka hea enesetunde taastumine.

Väsimus. Juhi töövõime oleneb tema tervislikust seisundist ja ka sellest, kui hästi ta on puhanud. Juhi töövõime on päeva vältel erinev. Juhi tööpäeva pikkus ei tohiks ületada 8 tundi (erandina 12 tundi) ja pikk päev vajab regulaarseid puhkepause.

Juhi enesetunnet mõjutavad tema istumise asend, töökoha temperatuur ja ventilatsioon. Veel mõjutavad töö iseloom, liiklusintensiivsus ja vibratsioon (sõiduki seisund). Väsimuse tunnused on tähelepanuvõime vähenemine, liigutuste ebatäpsus, tekib unisus. Kuidas võidelda väsimusega?